

Muurahaissinisiipi

Svartfläckig blåvinge

Phengaris arion (*Maculinea arion*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

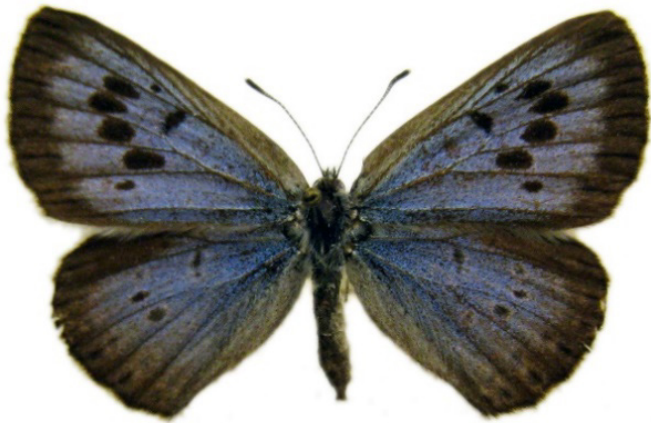
Uhanalainen (LSA 1066/2023)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1058

Luontodirektiivin laji (liite IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikkeenä

Luonnehdinta

Muurahaissinisiipi on keskikokoinen tai pienehkö päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli on 36–40 mm. Sinisiivekset se on kuitenkin iso ja kauniin syväsininen. Laji on helppo tunnistaa suuresta koosta ja siipien mustista pisteistä sinisellä pohjalla. Se on sekoitettavissa ainoastaan kalliosinisiipeen (*Scolitantides orion*), mutta muurahaissinisiipi on huomattavasti suurempi.

Elinympäristö ja levinneisyys

Muurahaissinisiipi on esiintynyt aiemmin paikallisena ja harvinaisena maamme etelä- ja itäosissa. Lajia tavataan nykyisin varmuudella enää Etelä-Karjalassa Taipalsaarella ja Pohjois-Karjalassa Liperissä, missä laji elää eurooppalaisen levinneisyysalueensa pohjoisrajalla. Muurahaissinisiipi on kuivien kotojen ja erityisesti hiekkaharjanteiden ja -kenttien laji. Se viihtyy harjujen etelärinteillä sopivan avoimissa, aurinkoisissa ja paahteisissa elinympäristöissä. Muurahaissinisiipi on riippuvainen isäntämuurahaisistaan, kiekkosarviholaisista (*Myrmica sabuleti*). Muurahaissinisiiven toukka erittää rauhasistaan makeaa nestettä, jonka vuoksi muurahainen kantaa perhostoukan pesäänsä. Siellä toukka alkaa syödä isäntämuurahaisensa toukkia ja munia. Perhosen toukka talvehtii pesässä, jonne se myös kotoituu aikuistuaan alkukesällä.

Nykytila ja uhkatekijät

Muurahaissinisiipi on harvinaistunut tasaisesti Suomessa 1940-luvulta lähtien, mutta ei voida sanoa, että laji olisi koskaan ollut runsas tai yleinen. Lajin taantumisen syinä ovat olleet harjujen metsittyminen ja umpeenkasvu aiemmin muutamien vuosikymmenien välein toistuneiden metsäpalojen puutteen vuoksi sekä rakentaminen ja soranotto. Metsäpalot loivat aikaisemmin harjujen etelärinteille muurahaissinisiivelle sopivia avoimia, aurinkoisia ja paahteisia elinalueita. Sopivien elinympäristöjen vähenemistä ovat edistäneet myös ravinnelasku ja karjan metsälaidunnuksen vähentyminen. Esiintymisalueilla tehty kunnostustoimet ovat hirtastaneet jäljellä olevien populaatioiden häviämistä, mutta lajin riski hävitä Suomesta on merkittävä sopivien ympäristöjen pienialaisuuden ja populaatioiden pienen koon ja eristyisyyden vuoksi.

Hoitosuositukset

Koska muurahaissinisiiven elämänsykli on monimutkainen ja elinympäristövaatimukset ovat tiukat, lajin jäljellä olevien esiintymien seurannan ja hoidon on oltava tiivistä ja jatkuvaa. Lisäksi muurahaissinisiivelle on kiireisesti luotava merkittävästi lisää sopivia elinympäristöjä, jotta se voi muodostaa uusia populaatioita. Tällaisia uusia lajille sopivia elinympäristöjä voivat olla ketomaisesta hoidettuina esimerkiksi rautateiden ja maanteiden varsille muodostuneet harjuleikkaukset sekä soranottoalueet. Umpeenkasvua lajin elinympäristöissä voidaan torjua mekaanisella harvennuksella. Lajin esiintymiä tulee etsiä aktiivisesti, ja jos niitä löydetään, tulee esiintymien hoidosta sopia ja huolehtia välittömästi.

Lähteet

- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1. Ympäristöministeriö. 278 s. <http://um.fi/URN:ISBN:978-952-11-4638-1>
- Pajari, M. 2002. Suomen uhanalaisia lajeja: Muurahaissinisiipi (*Maculinea arion*). Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 549. 52 s.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Phengaris arion*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/lycaenidae2/mac-arion.htm>

Kuva: Mia Malin